DOI

УДК: 616.5:61(09)(477.83)

МУДРОСТІ СИЛА МИХАЙЛА ДУБОВОГО: PER ASPERA AD ASTRA (ДО 110-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ)

Анна Бучковська, Юрій Свистун

*Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького,
anna.buchkovska@gmail.com*

Життєвий шлях і творчий доробок Михайла Дубового (22. 11. 1908 – 13. 04. 1995), одного з відновників діяльності лікарської комісії НТШ у пострадянський період в Україні, члена Українського лікарського товариства у Львові (1939), високофахового лікаря-вченого, політв'язня більшовицьких концтаборів, доктора медичних наук, професора Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького, тісно пов'язаний зі створенням і розвитком львівської школи дерматовенерології. Михайло Дубовий – автор понад 80 наукових праць. Наукові інтереси були присвячені питанням дії стероїдних гормонів, їхнього значення для шкіри, ролі у професійних захворюваннях. У 1954 році він підготував і захистив другу дисертацію (працю за 1937 р. не визнав радянський режим) на тему: «Виділення статевих гормонів при деяких шкірних захворюваннях». Тільки через 15 років, підготувавши докторську дисертацію, він зміг стати доцентом кафедри. У 1969 році захистив докторську дисертацію «Про вміст стероїдних гормонів у шкірному салі». У 1972 році професора М. Дубового обрали головою Львівської філії Наукового товариства лікарів-дерматологів України. Став співорганізатором курсу вишколення медсестер у товаристві «Рідна школа». Протягом 1973-1977 років професор Михайло Дубовий виконував обов'язки завідувача кафедри. Він вивчав функціональний вплив печінки та шлунка на патогенез, перебіг екземи, досліджував роль стероїдних і статевих гормонів у гістофізіології та патології шкіри, опрацьовував питання профілактики професійних дерматологічних захворювань у працівників Львівсько-Волинського кам'яно-вугільного басейну, Львівського мотозаводу, проблеми лікування сифілісу. Незважаючи на визнання та високий авторитет у медичній громаді, М. Дубовий постійно відчував на собі тавро неблагонадійного, йому не дозволяли виїжджати за кордон, хоча наукові праці набули широкого визнання і за кордоном. Про видатного лікаря та науковця Михайла Дубового пам'ятають лікарі, колеги та студенти, яким жертвовно служив усе своє життя.

Ключові слова: *Історія медицини, дерматологія, львівська наукова школа дерматології, Львівський національний медичний університет, шкіра*

THE POWER OF MYKHAILO DUBOVYI'S WISDOM: PER ASPERA AD ASTRA (CELEBRATING 110 YEARS FROM HIS BIRTH)

Anna Buchkovska, Yruii Svystun

Lviv Danylo Halytsky National University, anna.buchkovska@gmail.com

Life journey and creative works of Mykhailo Dubovyi (November 22, 1908 – April 13, 1995), one of the restorers of the activities of the medical panel of Shevchenko Scientific Society in the post-Soviet period in Ukraine, the member of the Ukrainian Medical Society in Lviv (1939), highly professional physician-scientist, political prisoner of Bolshevik concentration camps, MD, professor of Lviv Danylo Halytsky Medical University, who was closely related to the creation and development of Lviv School of Dermatovenerology

Mykhailo Dubovyi is an author of over 80 scientific works. His scientific interests were dedicated to the matters of steroid hormone effect, their significance for the skin, role in professional diseases. In 1954, he prepared and defended his second thesis (the 1937 work was not recognized by the Soviet regime) named "The Production of Sex Hormones During Certain Skin Diseases". He managed to become a Department Assistant Professor only in 15 years when he already had his doctoral thesis ready. In 1969, he defended his doctoral thesis "On the Contents of Steroid Hormones in the Skin Fat." Since 1972, Professor M. Dubovyi was elected the Head of Lviv branch of the Scientific Society of Ukrainian Dermatologists. He became a co-founder of the course of nurse training at Ridna Shkola Society. In 1973-1977, professor Mykhailo Dubovyi was appointed an acting Head of the Department. He studied the functional effect of the liver and stomach on the pathogenesis and eczema, researched the role of steroid and sex hormones in histophysiology and skin pathology, worked out the issues of prevention of occupational dermatological diseases among employees of Lviv-Volyn Coal Basin, Lviv Motor Plant, and problems of syphilis treatment. Despite the recognition and high authority among the medical society, M. Dubovyi kept feeling that he was politically unreliable, he was forbidden from departing abroad, though his scientific works were widely popular abroad too. The memory of the prominent physician and scientist Mykhailo Dubovyi keeps living deeply respected among colleagues and medical students, whom he served his entire life.

Disclosures. *No conflicts of interest, financial or otherwise, are declared by the authors.*

Author contribution. *Anna Buchkovska drafted manuscript; Yruii Svystun approved final version of the manuscript.*

Key words: *History of medicine, dermatology, Lviv Scientific School of Dermatology, Lviv National Medical university, skin*

Цього року минає 110 років від дня народження Дубового Михайла Івановича (22. 11. 1908, с. Кукезів, нині Кам'янка-Бузького р-ну Львів. обл. – 13. 04. 1995, Львів) – одного з відновників діяльності лікарської комісії НТШ у пострадянський період в Україні, члена Українського лікарського товариства у Львові (1939), високофахового лікаря-вченого, політв'язня більшовицьких концтаборів, доктора медичних наук, професора Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького.

Походив із селянської родини, розумний і здібний молодий чоловік навчався на медичному факультеті Львівського університету Яна-Казимира, який закінчив у 1933 році. Йому вдалося пройти спеціалізацію та влаштуватися на роботу у шкірний жіночий відділ загального шпиталю міста Львова. Доктор М. Дубовий деякий час працював у Самборі. У 1938 році повернувся до Львова, почав працювати у шкірному відділенні професора Р. Лещинського. На цьому спокійне життя закінчилося, почалися складні та небезпечні часи. Ми хочемо розповісти про події у перші роки

війни, про які М. Дубовий розповідав у приватній обстановці.

Вранці 31 серпня над Львовом пролітали німецькі літаки, які скинули кілька бомб. Почалася Друга світова війна. Німецькі війська просувалися в глибину Польщі, була оголошена загальна мобілізація, а вже 5 вересня лікар-офіцер Михайло Дубовий разом зі своїм батальйоном поїхав у напрямі Санока на східно-південний фронт. Вночі з 8 на 9 вересня надійшов наказ медичній групі в повному складі вийти на головну дорогу і приєднатися до польських солдат. Тривали небезпечні для життя дні та ночі голодних мандрювань у холодних гірських масивах, повернення до Самбора. Вже вночі 17 вересня згідно з Пактом Молотова-Ріббентропа німецькі війська почали відходити на Захід, а радянські збройні сили ввійшли на східну територію Польщі, 20 вересня увійшли до Самбора. НКВД почало затримувати людей. Декого після розмови відпускали, інших арештовували. М. Дубового затримали в будинку НКВД 13 квітня 1940 року, де він чекав вироку понад два тижні. Тричі на день давали арештантську їжу: чай, зупу зі смердючої риби та хліб. Його звинувачува-

ли в тому, що був унтерофіцером в рядах польської армії. Перевели до Бригідок, де умови були жахливі. У кінці лютого Михайлові Дубовому «тройка» присудила без суду 5 років трудово-виправного табору і чорним вороном вивезла на вокзал. В холод і голод, через всю Україну та частину Росії, повезли на північ у район Воркути та Печери. Майже на два місяці (березень-квітень) поїзд затримали у Старобільську, що на кордоні Харківщини та Росії, який став пересильним пунктом. На стінах тюрми ув'язнені бачили написи, що тут перебували польські офіцери, яких відправили у Хатинь.

Михайло Дубовий (1908–1995)

По дорозі Дубовий захворів, сильно кашеляв, висока температура. У Печерському таборі його обстежив лікар-поляк, призначив стаціонарне лікування. Крім лікаря-поляка, тут були ще засуджені лікарі – одна росіянка, радянська німкеня і доктор з Литви. Як згадував Михайло Іванович, у північних таборах були хворі з авітамінозами через неповноцінне харчування та важку фізичну працю. У таборі 21 червня почули, що розпочалася радянсько-німецька війна. У перших днях вересня відбулось порозуміння між польським урядом В.Сікорського на еміграції та радянським правлінням Сталіна, згідно з яким була підписана умова про повернення польських підданих. «Політичні ув'язнені інших держав споглядали

на нас, підданих Польщі, зі смутком, вітали нас». У них, мабуть, також зародився промінчик надії. Німкеня д-р. Рамзель на прощання сказала: «Нам стало легше, що хтось звідси виходить на волю».

У Печерському центрі начальство видало всім «удостоверение как бывшего польского гражданина», виплатило по 300 крб., і всі (як вільні) через Бузулук мали виїхати до Ірану. Перед Бузулуком поїзд затримався і сповістили, що добровольців багато, польська армія вже утворилася, тому транспорт поїде далі на південь, вглиб Азії. Більшість поляків не нарікали на таку звістку, казали, що до війська піти ще є час.

Шлях просторами Азії до Узбекистану, проживання, праця, побут, стосунки між людьми, а потім повернення до України, до Львова в квітні 1946 року можна прочитати у «Спогадах» М.І. Дубового (Львів, 2011).

Студентський квиток Михайла Дубового

Приїхавши до Львова, М. Дубовий працював асистентом кафедри дерматології Львівського медичного інституту, в 1951 р., коли посилювалося переслідування місцевої інтелігенції, М. Дубового як колишнього політв'язня звільнили з роботи. Тільки в 1953 р. дозволили повернутись на посаду асистента кафедри.

Михайло Дубовий – автор понад 80 наукових праць. Наукові інтереси були присвячені питанням стероїдних гормонів, їхнє значення для шкіри, ролі у професійних захворюваннях. У 1954 році від підготував і захистив

другу дисертацію (працю за 1937 р. не визнавав радянський режим) на тему: «Виділення статевих гормонів при деяких шкірних захворюваннях». Тільки через 15 років, підготувавши докторську дисертацію, зміг стати доцентом кафедри. У 1969 році захистив докторську дисертацію «Про вміст стероїдних гормонів у шкірному салі». За авторитетом, визнанням серед колег і пацієнтів Михайло Дубовий вже давно був «справжнім професором» у дерматології та венерології. У 1972 році його обрали головою Львівської філії Наукового товариства лікарів-дерматологів України. Він став співорганізатором курсу вишколення медсестер у товаристві «Рідна школа». Протягом 1973-1977 років Михайло Дубовий виконував обов'язки завідувача кафедри. Вивчав функціональний вплив печінки та шлунка на патогенез і перебіг екземи, досліджував роль стероїдних і статевих гормонів у гістофізіології та патології шкіри, опрацьовував питання профілактики професійних дерматологічних захворювань у працівників Львівсько-Волинського кам'яно-ву-

гільного басейну, Львівського мотозаводу, проблеми лікування сифілісу. Незважаючи на визнання та авторитет, у медичній громаді М. Дубовий постійно відчував на собі тавро неблагонадійного, йому не дозволяли виїжджати за кордон, хоча наукові праці набули широкого визнання там. У 1978 році Михайло Дубовий вийшов на пенсію, працював консультантом кафедри дерматології.

Після розпаду радянської імперії в незалежній Україні відновлено справедливість щодо оцінки наукового доробку Михайла Дубового. У 1993 році (важкохворий) отримав від Вищої атестаційної комісії України диплом професора.

Михайло Дубовий користувався великою повагою і довірою пацієнтів, глибокою пошаною лікарів, колег, студентів. Таким залишився у пам'яті тих, хто його знав.

Disclosures. No conflicts of interest, financial or otherwise, are declared by the authors.

Author contribution. Anna Buchkovska drafted manuscript; Yruii Svystun approved final version of the manuscript.

ЛІТЕРАТУРА

1. Duboviy M. Kozhnyye proyavleniya vrozhdennykh i priobretennykh narusheniy gemostaza. Vest. dermatologii i venerologii. 1990.4.
2. Duboviy MI. Lechebno-profilakticheskiye meropriyatiya po snizheniyu gnoynichkovykh zabolevaniy u shakhterov Lvovskogo uolnogo basseyna. Vest. dermatologii i venerologii. 1961.9.
3. Duboviy M. Spohadu. Lviv 2011.
4. Duboviy MI. Pro vydilennia statevykh hormoniv pry deiakykh khvorobakh shkiry. UBZh. 1954. 26(3).
5. Duboviy MI. Vyyavleniye blednykh treponem v spinnomozgovoy zhidkosti pri sifilise. Dermatologiya i venerologiya. 1977.12.
6. Hanitkevych Ya. Istoriia ukrainskoi medytsyny v datakh ta imenakh. L., 2004.
7. Kubiak K. Vidkryvaiemo novi imena – Mykhailo Duboviy. Sambor. visti. 13 liut. 1993.
8. Nadraha MS, Kril OM, SV. Vasilieva, BM. Kril, VP. Falshovnyk, AP. Vorobiova ; nauk. red. : RB. Lesyk, MS. Nadraha. Lvivskiy natsionalnyi medychnyi universytet imeni Danyla Halytskoho: pohliad kriz viky (Do 230-richchia vid dnia zasnuvannia) : bibliohrafichnyi pokazhchyk, uklad. Lviv. 2014:77.
9. Zimenkovskiy B, Hzhhotskiy M, Lutsyk O. Profesory Lvivskoho natsionalnoho medychnoho universytetu imeni Danyla Halytskoho: 1784 – 2009. Lviv. 2009:452.

Стаття надійшла 28.11.2018

Після допрацювання 14.12.2018

Прийнята до друку 27.12.2018